

napnak megszemélyesített alakja. hanem egyszerűen *Numi-Tārem hajnalra változásának a megtestesítője*, a másik alak pedig «a nap- vagy a holdvilág fényéből tündöklő ég megtestesítője.» Ezek oly aprólékos mythologiai megkülömböztetések, minőkbe az ugor népek vallástudományának mai állása mellett nem bocsátkozhatunk. Én részemről beérem annak fölismerésével, hogy az említett mythologiai személyek «solaris», vagy mondjuk még általánosabban «égi tüneményeket jelző alakok».

Bírálóm ellentétet fedez fel a *Kaltés*-alakról szóló két merőben különemű nézetnyilvánításom közt, melyek közül az egyik (NyK. XXI., 227.) arról szól, hogy vog. *Kaltés* hang- és jelentésértéke szerint = votj. *Kildis* (ebben: *Kildis-in* «teremtő ég»), a másik pedig hogy a vog. *Kaltés*-ről szóló regék őt különösen a «hajnal» (tehát bírálóm ellentéte szerint: nem «ég») személyesítőjének tüntetik. Hiszen ez a két tény egymást fölvilágosítja: a votják «*teremtő ég*» kifejezésnek előrészéből értjük meg, miért szerepel *Kaltés* mint *ākw* «anyó» mint *nāj-āñkūw*, *šāñūw* «anyánk», miért ő az élet adója, a szülő nők védő istennője, miért nevezik az élet határát «*Kaltés* rendelte élő idő»-nek (*Kaltés tāwem ālnēpos*); viszont az «ég» utórészéből megértjük, hogy miért «hajnal» a *Kaltés* s hogy miként válhatott a jelentés-fejlődés egy későbbi fokán az *Inmar* «Ég» társává az imádságok megszólításában.

Tévedett Hunfalvy s vele együtt bírálóm, midőn Reguly *äter tarom* «szép idő» kifejezésében a «hell, rein» szavakkal fordított jelzöt az *ātēr* «úr, fejedelem» szóval azonosította; vog. *qtēr*, kondai *ōtēr* = éjsz. osztj. *ūrt*, *ūr* «herr, edelmann» = magy. *úr* = zend *ahura*, óperzsa *aura* (pl. ez istennevekben is: *Ahura-mazdāo*, *Ahura-mainyu*) «herr, herrscher,» szkr. *asura*; — vog. *atēr*, lozvai *ätēr* «derült, tiszta (levegő, ég)» pedig = éjsz. osztj. *ēder* «schönes wetter.»

Lehetne még sok megjegyzésem; de azt hiszem a szóban forgó «bírálatok» megitélésére ennyi is elegendő.

MUNKÁCSI BERNÁT.

Panyóka. *Panyókára v. panyókásan venni föl a mentét* a. m. vállra venni, a nélkül hogy fölölténé az ember. Ez a kifejezés eddig nincs megmagyarázva. Nyomra vezet a köv. mondat, melyet N. Ajtay Sámuel 1814-ben megjelent könyvében találunk («A világ történetei...»): «Sardana-pálás mindent az udvari tisztjeire hagyott, a midőn őt egy vezére az asszonyok társaságában vígadva, felpiperézve, festett arczával gyapjút fonva találta, feltámadt a *panóka* király ellen...» *Panóka* tehát, asszonyos, talán a *Panna* névből, mint *katuska ember v. katicza* stbeff. De lehet, hogy a *panóka* lompost vagy más effélet is jelentett.

SIMONYI ZSIGMOND.